

Streszczenie

Transplantacja z roku na rok staje się coraz bardziej popularną metodą leczenia pacjentów z ciężkimi niewydolnościami narządów oraz czasem jedynym sposobem na powrót do względnie normalnego funkcjonowania. Lekarze coraz częściej kwalifikują pacjentów do przeszczepu narządów, a liczba osób po zabiegu transplantacji stale rośnie. Nowe życie pacjenta wiąże się z podarowaniem mu narządu od innego człowieka, a to nie jest częstym zjawiskiem. Pomimo pozytywnego nastawienia ludzi wobec dawstwa organów ciągle brakuje osób chcących podzielić się częściami ciała po swojej śmierci. Kolejka pacjentów oczekujących na przeszczep stale rośnie podczas gdy ilość dawców pozostaje na podobnym poziomie. Niektórzy z pacjentów nie mają możliwości dożyć przeszczepu narządu.

W niniejszej pracy pochyłono się nad problemem gotowości pośmiertnego oddania narządów do przeszczepu. Dawstwo narządów uchodzi za przykład zachowania prospołecznego działającego na korzyść innych ludzi, dlatego zweryfikowano czy wybrane korelaty zachowań prospołecznych mają znaczenie w zwiększaniu gotowości oddania narządów do przeszczepu. Podłożem teoretycznym przeprowadzonego badania była zatem teoria istnienia osobowości altruistycznej domniemywana przez Reykowskiego i ośrodek warszawski (Karyłowskiego, Szustrową, Jarymowicz), Śliwaka, a także badaczy amerykańskich Stauba, Ruhstona oraz M. i P. Olinerów oraz teoria endo-egzocentryzmu moralnego stworzona przez Karyłowskiego. Zweryfikowano rolę altruizmu, endo-egzocentrycznej motywacji do zachowań prospołecznych, wartości, religijności i relacji przeżywanych do Boga wskazywanych jako istotne korelaty osobowości altruistycznej będące blisko związane z moralnością i procesem podejmowania decyzji. Zmienną wyjaśnianą samoopisową była ogólna gotowość oddania narządów oraz gotowość oddania narządów życiowych i peryferycznych, a zmienną behawioralną czyli podpisana deklaracja oddania narządów. Hipotezy testowano na podstawie badań w których wzięło udział 406 osób w wieku między 18 a 35 lat, zróżnicowanych zawodowo. W badaniach wykorzystano pięć kwestionariuszy. Gotowość oddania narządów do przeszczepu zbadano za pomocą Skali gotowości do transplantacji (RBPD) Bednarczyk i Zaleskiego, altruizm zbadano za pomocą Skali A-N Śliwaka, endo-egzocentryczną motywację do zachowań prospołecznych zbadano za pomocą Kwestionariusza endo-egzocentryzmu moralnego (KEEM) Karyłowskiego, Gorskiej i Wasiak, preferowane wartości zbadano za pomocą Portretowego kwestionariusza Schwartza (PVQ-40), a religijność i relacje przeżywane do Boga za pomocą Skali relacji religijnych - przeżywane relacje do Boga (PRB) Hutsebauta.

Przeprowadzone analizy potwierdziły znaczenie altruizmu oraz motywacji do zachowań altruistycznych w gotowości oddania narządów do przeszczepu. Wykazały również ważny aspekt preferowanych wartości oraz znaczenie relacji religijnej w gotowości do dawstwa. Wyniki potwierdziły również sens osobnego badania gotowości oddania narządów życiowych i peryferycznych, ponieważ wykazały znaczenie innych predyktorów w wyjaśnianiu tych zmiennych. Endo-egzocentryczna motywacja zachowań prospołecznych okazała się istotnym moderatorem w relacji pomiędzy altruizmem, wartościami a gotowością oddania narządów do przeszczepu. Analizy wykazały również widoczne zmiany w znaczeniu religijności i relacji religijnych w życiu młodych dorosłych.

Uzyskane rezultaty badań pozwalają dokładniej opisać osobę wyrażającą gotowość do bycia dawcą narządów oraz osoby, które już wyraziły zgodę na pośmiertne pobranie ich narządów w celu ratowania cudzego życia.

